

Mūsų kultūros paveldas

Siaurojo geležinkelio muziejuje nepamirštos ir tremtinių kančios

Vos tik pradėjęs veikti Anykščių siaurojo geležinkelio muziejus tapo traukos centru. Gal todėl, kad čia yra ir į ką „akis paganyti“, ir pramogauti. Anykščių A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinio muziejaus darbuotojai pasistengė, kad „siauruko“ muziejuje būtų įrengta kuo išsamesnė

ekspozicija. Siaurojo geležinkelio atšakų dar yra išlikę Lietuvoje, tačiau tikrai vienintelė atšaka, jungianti Panevėžį su Rubikiais, veikianti. Užsakomaisiais reisais galima iš Anykščių nuvažiuoti į Surdegį, Troškūnus, kur yra išlikę senutėlės geležinkelio stotys, įvairūs „siaurukui“ priklausantys

pastatai. Troškūnų stotyje įrengta ir muziejinė ekspozicija. Turistai, pramogautojai mėgsta traukinuku nuvažiuoti iki įspūdingo Rubikių ežero. Važiuojant ta kryptimi iš Anykščių link Žežūmbrio, atsiveria nuostabus peizažas, praslenka pro traukinio langus kalvos, kalneliai, statūs šlaitai, Anykštos upelės vingiai. Palei geležinkelį kadaise mėgdavo pasivaikščioti anykštėnas literatūros klasikas Antanas Vienuolis-Žukauskas, kuris tas apylinkes pavadino „Anykštietiška Šveicarija“... Yra ko pasižiūrėti net ir niekur nevažiuojant iš Anykščių. Geležinkelio stotyje tiesiog ant bėgių stovi rankomis valdoma drežina, muziejininkų restauruotas geležinkelio darbininkų naudotas specialus dviratis. Tikrai sėsk ant šių transporto priemonių ir važiuok... Stoties teritorijoje galima apžiūrėti ir dabar naudojamus šilumvežius, ir jau nurašytą techniką. Restauruotoje geležinkelio stotyje įrengta išsami muziejinė ekspozicija, bylojanti apie siaurojo geležinkelio klestėjimo metus, kuomet pro Anykščius link Utenos, Švenčionių, Panevėžio važinėjo keleiviniai traukiniai, dieną ir naktį buvo vežami kroviniai. Čia sukaupta daugybė nuotraukų, dokumentų, įvairiausių muziejinių relikvijų. Atkurtas ir stoties virštininko kabinetas, keleivių laukiamasis. Kadangi iki šių dienų išliko visokie sandėliai, gamybinės, buitinės patalpos, tad kai kuriuose statiniuose taip pat įrengtos muziejinės ekspozicijos. Prieš keletą metų stoties teritorijoje iškilo didžiulis pastatas, po kurio stogu „prisiglaudė“ iš Švenčionių atvežtas pokario metais naudotas tuometinės Čekoslovakijos gamykloje „Škoda“ pagamintas garvežys, populiariai visų va-

Dalis muziejinės ekspozicijos vagonė, skirtos prisiminti tremties baisumams.

dinamas rusišku žodžiu „kukuška“, nes jo švilpimas primindavo gegutės kūkavimą. Po šiuo stogu atsirado vietos ir įvairiems kažkada naudotiems geležinkelyje riedmenims, kurie dabar jau tapo muziejinė vertybe. Pavyzdžiui, stovi ten ant bėgių sunkvežimiai – ne sunkvežimiai. O, pasirodo, toji transporto priemonė buvo naudojama durpynuose, ten nutiestais bėgiais ji gabeno durpes. Stovi dabar jau niekam nebe naudojami, tikrai muziejaus lankytojų apžiūrimi vagonai, skirti įvairiausiems kroviniams gabenti. Kai kokios įrangos net paskirtis neaiški. Todėl muziejininkė Kristina Kiaušaitė ar kuris kitas iš muziejaus darbuotojų smulkiai paaikšina, parodo.

(Nukelta į 9 psl.)

Muziejininkė Kristina Kiaušaitė (centre su geležinkelininko kepure) ekskursijos dalyviams pasakodama apie visą „siauruko“ istoriją, nepamiršta paminėti ir to skaudaus fakto, kai iš Anykščių geležinkelio stoties riedėjo tremtinių ešelonai

Kartu su savivaldybių institucijų ir visuomenės atstovais svarstyti Utenos regiono plėtros plano įgyvendinimo 2011 metų rezultatai

Utenos teritorinėje darbo biržoje įvyko Regioninės plėtros departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Utenos apskrities skyriaus darbuotojų susitikimas su savivaldybių ir visuomenės atstovais.

Susitikimo metu svarstyti Utenos regionui aktualūs klausimai, susiję su Europos Sąjungos paramos panaudojimu, regioninių projektų įgyvendinimu, aptarti Utenos regiono plėtros plano įgyvendinimo 2011 metų rezultatai.

Utenos apskrities regioninių priemonių įgyvendinimui 2007-2013 metų laikotarpiu numatyta skirti 245,13 mln. Lt. Šias lėšas Utenos regiono plėtros taryba yra suplanavusi 246 projektams, skirtiems įgyvendinti Utenos regiono plėtros 2009-2016 m. planą, patvirtintą 2010 m. birželio 1 d Utenos regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 153-13. Projektų įgyvendinimo metu vykdant viešuosius pirkimus, sutaupyta lėšų – 1,28 mln. Lt. Iki 2012 m. pradžios įgyvendinti – 59 projektai, įgyvendinama – 118 projektų, dar nepradėti įgyvendinti liko 69 projektai.

Šiai dienai Utenos rajono savivaldybės institucijos yra daugiausia panaudojusios lėšų įgyvendinamos regiono plėtros plane numatytus ir Europos Sąjungos paramos lėšomis finansuojamus projektus (27,51 mln. Lt), lyginant su regiono kitų savivaldybių institucijomis. Įgyvendinus Utenos rajono savivaldybės administracijos projektus „Miesto sodo sutvarkymas“, „Dauniškio parko sutvarkymas“, „Vyžuonos parko sutvarkymas“, atnaujinta Utenos miesto poilsio ir rekreacinių zonų infrastruktūra. Projektų „Kraštonos upės krantinių, Žalgirio ir Gedimino gatvių sutvarkymas“ ir „Donelaičio viešųjų erdvių kompleksinis sutvarkymas, sukuriant patrauklią aplinką privatiems investuotojams“ įgyvendinimo metu kompleksiskai sutvarkytos Utenos miesto viešosios erdvės, siekiant padidinti gyvenamosios ir investicinės aplinkos patrauklumą. Minėtų projektų metu atlikta darbų už 23,475 mln. Lt. Įgyvendinus projektą „Utenos rajono savivaldybės administracijos kokybės vadybos sistemos diegimas, sie-

kiant optimizuoti organizacijos darbą“, sukurta nauja kokybės vadybos sistema, skirta Utenos rajono savivaldybės teikiamų paslaugų kokybės gerinimui. Sistemos diegimo metu detalai išanalizuoti savivaldybėje vykstantys procesai ir pasiūlytas visos veiklos optimalus valdymas. Įdiegta sistema ir rezultatų kontrolė padės koordinuoti savivaldybėje vykstančius procesus, išvengti dubliavimosi ir optimizuoti darbuotojų darbą (pavedant jiems vykdyti kitas užduotis). Įgyvendinus projektą „Utenos rajono savivaldybės ir jos struktūrinių padalinių internetinio portalo su turinio valdymo sistema sukūrimas, siekiant plėsti interaktyvių paslaugų gyventojams spektrą ir didinti savivaldybės veiklos skaidrumą bei atsakomybę, skatinant naujas politines raiškos formas“, sukurta savivaldybės interneto portalas su integruotomis priemonėmis, leidžiančiomis perkelti viešąsias paslaugas į elektroninę terpę. Siekiant sukurti saugią ir sveiką mokymosi bei darbo aplinką mokiniams, mokytojams ir sutaupyti apie 35,87 proc. šilumos nuostolių bendrame pastato nuostolių balanse bei apie 24,29 proc. elektros energijos, renovuotas Utenos Kraštonos pagrindinės mokyklos pastatas.

Mažiausiai įgyvendinusi projektų yra Visagino savivaldybės administracija, darbų atlikta už 1,78 mln. Lt. ES fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų projektų metu buvo organizuoti savivaldybių darbuotojų mokymai, parengtas Visagino savivaldybės 2010-2015 metų strateginis plėtros planas. Įgyvendinus projektą „Magūnų kadastrinės vietovės viešųjų objektų kompleksinis sutvarkymas“, suremontuotas kelias jungiantis Magūnų kaimą su Visagino miestu, prie Vytauto Didžiojo paminklo sutvarkyta aplinka, įrengti 2 transporto paviljonai, gatvės apšvietimas, automobilių stovėjimo aikštelė. Įgyvendinus projektą „Ugdymo sąlygų gerinimas vaikų lopšelyje-darželyje „Vyturėlis“, atliktas pastato vidaus patalpų kapitalinis remontas, inžinerinių sistemų renovacijos darbai, patalpos pritaikytos žmonėms su negalia, įsigyti nauji

baldai ir įranga vaikų grupėms bei metodiniam kabinetui.

Kitų regiono savivaldybių institucijų projektų įgyvendinimo ir ES paramos lėšų panaudojimo tempai yra spartesni: Anykščių rajono savivaldybės institucijos jau yra panaudojusios 5,34 mln. Lt; Ignalinos rajono savivaldybės institucijos – 2,94 mln. Lt; Molėtų rajono savivaldybės institucijos – 4,93 mln. Lt. ir Zarasų rajono savivaldybės institucijos – 5,52 mln. Lt ES paramos lėšų.

Anykščių rajono savivaldybės administracija parengė Anykščių rajono turizmo plėtros kompleksinę galimybių studiją. Studijoje įvertinta esama Anykščių rajono turizmo situacija ir parengtas planuojamų turizmo objektų plėtros planas. Siekiant subalansuoti urbanistinę ir kurortinę teritorijos paslaugų plėtrą bei kurti aplinką palankią investicijoms ir verslui, Anykščių rajone parengti 3 rajono savivaldybės specialieji planai ir 3 rajono savivaldybės detalieji planai. Įgyvendinus projektą „Elektroninių priemonių, skirtų įtraukti gyventojus į demokratijos procesus, diegimas Anykščių rajono savivaldybėje“, sudarytos sąlygos tiesiogiai transliuoti savivaldybės tarybos ir komitetų posėdžius. Projekto „Anykščių rajono savivaldybės vietinės reikšmės transporto infrastruktūros objektų rekonstrukcijos trečiasis etapas“ metu rekonstruota apie 1,42 km Anykščių miesto gatvių. Įgyvendinus projektą „Savaraikiško gyvenimo Anykščių rajono senyvo amžiaus asmenims įkūrimas Debeikių miestelyje“ įsteigtuose savaraikiško gyvenimo namuose vienu metu gali gyventi 12 senyvo amžiaus asmenų. Projekto „Energijos vartojimo efektyvumo didinimas Anykščių rajono švietimo įstaigose“ metu padidintas energijos vartojimo efektyvumas Anykščių rajono Kurklių pagrindinės mokyklos ir 3-jų Anykščių miesto ikimokyklinių įstaigų: „Žiogelis“, Spindulėlis“ ir „Eglutė“ pastatuose. Iš viso bus sutaupoma apie 390 MWh šilumos energijos.

Ignalinos rajono savivaldybės administracija parengė Ignalinos rajono savivaldybės stra-

teginį plėtros planą, įgyvendino projektą „Pilietinio dalyvavimo priimant Ignalinos rajono savivaldybės teisės aktus aktyvinimas panaudojant informacines komunikacines technologijas (IKT)“. Gyventojai gali stebėti tiesiogines tarybų posėdžių transliacijas, reikšti savo nuomonę ir dalyvauti priimančiais sprendimais. Projekto „Ignalinos miesto urbanistinės infrastruktūros kompleksiskasis plėtojimas“ metu Ignalinos miesto Vilniaus, Švenčionių ir Budrių gatvėse rekonstruoti šaligatviai, įrengti kelių bortai, pėsčiųjų perėjės, informaciniai stendai ir poilsio aikštelės bei kartu užtikrinta urbanistinė aplinkos kokybė, sukurtos sąlygos ūkio plėtrai, ekonominiams ir paslaugų sferos vystymuisi. Įgyvendinus projektą „Bendro naudojimo rekreacinės teritorijos prie Mokyklos gatvės Ignalinoje kompleksiskasis pertvarkymas ir pritaikymas turizmui“, rekonstruota krantinė ir valčių prieplaukos teritorija ties tiltu, pastatyta elektrifikuota aikštelė lauko koncertams, sutvarkyta aplinka prie skulptūros „Ignas ir Lina“, rekonstruotas pėsčiųjų tiltas per Paplovinio ežerą, įrengta asfalto dangos aikštelė riedlentiniams ir vaikų žaidimo aikštelė, sutvarkyti esami pėsčiųjų takai ir įrengti nauji, rekonstruotas teritorijos apšvietimas, pertvarkytas apželdinimas. Įgyvendinus projektą „Pesticidų sandėlio likvidavimas Rubelninkų kaime, Ceikinių seniūnijoje, Ignalinos rajone“, sutvarkytos vietos, kur buvo saugomi seni pesticidai ir atkurta pažeista aplinka.

Molėtų rajono savivaldybės administracija parengė Molėtų rajono plėtros planą 2011-2017 m. Įgyvendinus projektą „Molėtų rajono Dubingių miestelio teritorijos bendrasis planas“, numatytos rekreacijos ir poilsio industrijos plėtojimo galimybės. Parengtas Molėtų rajono teritorijos, esančios magistralinio kelio Vilnius - Utena atkarpos zonoje, specialusis planas, kuris padės optimizuoti šios teritorijos galimybes, nustatys teritorijos naudojimo, tvarkymo ir apsaugos formavimo kryptis. Projekto „Molėtų miesto Kauno gatvės rekonstrukcija“ metu Kauno gatvė pritaikyta augančiam eismo ir pėsčiųjų intensyvumui, o projekto „Aktyvaus gamtą tausojančio turizmo infrastruktūros plėtra Molėtų mieste“ metu sutvarkyta viešojo turizmo infrastruktūra Molėtų mieste

(Nukelta į 9 psl.)

Kartu su savivaldybių institucijų ir visuomenės atstovais svarstyti Utenos regiono plėtros plano įgyvendinimo 2011 metų rezultatai

(Atkelta iš 8 psl.)

palei Pastovio ežero pakrantę. Įgyvendinus projektą „Molėtų rajono Žalvarių gyvenvietės pagrindinės gatvės rekonstrukcija“, rekonstruota 1,25 km. gatvės.

Zarasų rajono savivaldybės administracija įgyvendino projektą „Zarasų miesto turizmo plėtros strategijos parengimas“. Šioje strategijoje įvertinti turistiniai objektai ir numatyti Zarasų miesto turizmo sektoriaus plėtros prioritetai bei numatytos priemonės jiems įgyvendinti. Įgyvendinus projektą „Dalis Sartų ežero pakrantės Dusetų mieste detaliojo plano parengimas“, įvertintos pakrantės plėtros ir pritaikymo turizmo ir rekreacijos poreikiams galimybės. Projekto „Zarasų rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiojo plano parengimas“ metu parengtas vandentiekio ir nuotekų sistemų plėtros planas Zarasų rajone, projekto „Elektroninės demokratijos priemonių diegimas ir plėtra Zarasų rajone“ metu parengtos interaktyvios paslaugos: video ir audio transliacija, diskusijos, balsavimas, reitingavimas, teisės aktų viešas svarstymas ir reitingavimas, tarybos projektų ir teisės aktų publikavimas, problemų ir idėjų viešinimas, ataskaitų pristatymas ir aptarimas, bendruomenių veiklos pristatymas. Sie-

kiant didinti eismo saugumą, įgyvendinti gatvių rekonstrukciniai projektai: „Bajorų gatvės Zarasų mieste rekonstrukcija pagal parengtą techninį projektą“, Zarasų miesto Vilniaus ir Pakalnės gatvės dalies rekonstrukcijai reikalingos dokumentacijos parengimas“, „Zarasų miesto Dariaus ir Girėno gatvės nuo Vytauto g. iki II pasaulinio karo karių kapų rekonstrukcija“ ir „Zarasų miesto Savanorių gatvės atkarpos nuo Sėlių a. iki Vilniaus g. rekonstrukcija“. Tenkinant kaimo gyventojų socialinius poreikius, įkurti daugiafunkciniai centrai Imbrade ir Antalieptėje. Imbrado daugiafunkciniame centre įrengta biblioteka su skaitykla, socialinio darbuotojo kabinetas, patalpos socialiai remtinų gyventojų sanitarinėms reikmėms, seniūnijos kabinetas, patalpos bendruomenės kultūrinės veiklos vykdymui, poilsio patalpos ir kt. Antalieptės daugiafunkciniame centre įrengta biblioteka, patalpos muziejui, seniūnijai, bendruomenės narių susirinkimams ir kt. veiklai, įsigyti baldai, sutvarkyta aplinka ir įrengta automobilių stovėjimo aikštelė. Siekiant išlaikyti ir toliau vykdyti turizmo plėtrą regione, atlikta Salako miestelio Laisvosios aikštės rekonstrukcija. Įgyvendinus projektą „Zarasų socialinių paslaugų centro veiklos plėtra įkuriant šeimos krizių centrą“, įkurtame Sei-

mos krizių centre bus teikiamos socialinės ir psichologinės paslaugos socialinės rizikos šeimoms, išgyvenančioms krizinę situaciją.

Šiuo metu dar įgyvendinamuose projektuose darbų jau atlikta už 59,49 mln. Lt. Utenos regiono savivaldybių institucijoms jau išmokėta 87,61 mln. Lt Utenos regionui numatytų skirti ES fondų lėšų. Numatytų skirti Utenos regionui 2007–2013 metais ES fondų lėšų likutis sudaro 157,52 mln. Lt. Vidutiniškai regionui (apskričiai) išmokėtų ES fondų lėšų dalis, lyginant su skirtu paramos regionui limitu, sudaro 36 proc. Utenos regiono rodiklis yra nedaug žemesnis nei vidutinis – 35,74 proc. ir pagal ES paramos panaudojimo tempus Utenos regionas, lyginant su kitais šalies regionais, užima 5 vietą. Tarp pirmaujančių regionų yra Alytaus, Vilniaus, Tauragės ir Šiaulių apskritys.

Be projektų, kuriems taikomas regioninio planavimo atrankos būdas, regiono plėtros plane suplanuoti ir projektai, kuriems taikomas valstybinio planavimo ar konkursinis atrankos būdas. Jie sėkmingai prisideda prie regiono plėtros plano priemonių įgyvendinimo. Šiems projektams skirtas finansavimas: ES – 274,97 mln. Lt; Valstybės biudžetas – 26,296 mln. Lt; savivaldybių biudžetai – 4,161

mln. Lt; projekto vykdytojo ir kitų viešųjų lėšų suma – 0,753 mln. Lt; privačios lėšos – 64,001 mln. Lt.

Dalis regiono plėtros plane suplanuotų priemonių nepražadėtos įgyvendinti ir didelė tikimybė, kad daugelis jų nebus įgyvendinamos. Utenos regiono plėtros plane numatytų priemonių įgyvendinimui planuojama, kad reiktų daugiau nei 3,6 mlrd. Lt. Atsižvelgiant į esamą ir planuojamą finansavimą, tai nerealu, todėl, siekiant, kad regiono plėtros planas būtų realus ir įgyvendinamas, bus peržiūrimas plane numatytos priemonės, ypatingą dėmesį skiriant nepražadėtoms ir įvertinant galimybes jas įgyvendinti.

Jau šių metų rudenį planuojama pradėti rengti ir naują Utenos regiono plėtros planą 2014–2020 metams, kuris bus rengiamas atsižvelgiant tiek į jau parengtus bei patvirtintus, tiek į dar rengiamus Europos Sąjungos ir Lietuvos strateginius dokumentus, reglamentuojančius ateinančio programavimo laikotarpio (2014–2020 m.) Europos Sąjungos skiriamos paramos Lietuvai panaudojimą.

Susitikimo pabaigoje visų dalyvių paprašyta likti neabejingais ir aktyviai dalyvauti tolimesniuose pasitarimuose, rengiant naują Utenos regiono plėtros planą, nuo kurio didžia dalimi priklausys ir regiono tolimesnė sėkminga ir tvari plėtra.

Nerijus ČEPAUSKAS
Regioninės plėtros departamento prie
Vidaus reikalų ministerijos Utenos
apskrities skyriaus vedėjas

Žemės dienos šventė Utenos kolegijoje

(Atkelta iš 6 psl.)

UAB „Žalvaris“ Utenos regiono vadovas Jurijus Skliaustis, sulaukęs nemažai klausimų, paaiškino, kodėl vienokių ar kitokių atliekų negalima mesti į bendrus konteinerius, kuo jos pavojingos žmogaus sveikatai, aplinkai.

Kaip išradingai galima panaudoti įvairiausias atliekas, tai Žemės dienos šventėje pademonstravo kolegijos studentų, dėstytojų, o taip pat Aukštakalnio ir „Žiburio“ pradinė mokyklų mokinių surengta darbų parodėlė. Tai iš tiesų gražūs, originalūs, o kai kurie ir praktiški darbai, kaip pavyzdžiui, iš senos skalbimo mašinos būgno sukurtas šviestuvas arba kai nebeveikiančio arbatinuko korpusas virsta neįprastu vazonu, kuriame ant palangės pavasarį pražysta gėlės arba sužaliuoja salotinės daržovės. Visų dėmesį patraukė iš putplasčio padaryto namo maketas ir gal ne tiek pats namas, kiek jo languose sukurtos miniatiūrinės figūros. O kokių tik grožybių, pasirodo, galima sukurti iš senų kompaktinių diskų, veidrodžio šukių, įvairiaspalvių vielos gabalėlių, netgi iš panaudotų galvaninių elementų, kurių, šiukštu, negalima mesti į bendrą atlie-

„Žiburio“ pradinės mokyklos trečiaklasės Barbora Plaščinskaitė iš atliekų sukurta lėlė.

kų naudojimo konteinerį.

Pateiktus darbus iš atliekų vertino Utenos kolegijos direktoriaus pavaduotojas akademinėi veiklai Antanas Panavas, Verslo ir technologijų fakulteto dekanė Regina Bagdonavičienė, Ekologijos katedros vedėja Nijolė Rukštelienė ir UAB „Žalvaris“ marketingo vadybininkė Laima Daugėlienė.

Pirmosios vietos laimėtojai pripažinti: MPT-10 grupės studentė Raminta Žukauskaitė (darbas „Namai“) ir AAI-10 grupės studentas Justinas Kulakauskas (Šviestuvai). Antrosios vietos laimėtojomis tapo AAI-10 grupės studentės Lina Šiškova ir Eglė Kaušlyaitė, pagaminusios lempą iš CD diskų bei AAI-11 grupės studentės Žavinta Šileikytė, Sandra Tuskėnytė, Ineta Raguotytė, Loreta Mačiulytė ir Vita Juodkaitė iš nebeveikiančio arbatinuko sukūrusios šiltą pavasarį.

Prizininkais taip pat tapo Utenos „Žiburio“ pradinės mokyklos mokiniai: trečios klasės mokinė Barbora Plaščinskaitė („Lėlytė“), pirmokas Vytautas Kazokas („Dekoracijos“) ir pirmokė Adelina Blažytė („Pirmosios gėlės“).

Piešinių konkurso laimėtojai tapo Aukštakalnio pradinės mokyklos mokiniai: Greta Slapšytė, Žilvinas Druga, Mykolas Kirvela, taip pat „Žiburio“ pradinės mokyklos mokiniai: Emilis Galiauskas, Marius Martinonis ir Andrius Jasaitis.

Visi prizinininkai apdovanoti UAB „Žalvaris“ prizais.

Juozas KAZLAUSKAS
Autoriaus nuotraukos.

Siaurojo geležinkelio muziejuje nepamirštos ir tremtinių kančios

(Atkelta iš 8 psl.)

Čia, po naujojo paviljono stogu, buvo atkurtas ir senosios stoties perono vaizdas – su masyviu suolu, stoties laikrodžiu ir netgi skambiu varpu, kurio dūžiai įspėdavo apie keleivinio traukinio išvykimą. Ne vienam garbaus amžiaus anykštėnui visa tai su nostalgija primena vaikystės ar jaunystės metus. Juk tuomet Anykščių geležinkelio stotis traukte traukdavo. Kas sutikdavo atvykusius ar palydėdavo išvykstančius, kas šiaip sau, smalsumo vedinas, atėidavo į stotį. Sutikti ar palydėti traukinius kiekvienam būdavo didžiausias malonumas, įdomiausia pramoga...

Dabar, apsilankius siaurojo geležinkelio muziejuje, galima ne tik papramogauti ar su įdomumu apžiūrėti įvairias ekspozicijas. Yra viena vieta, kur tenka ir ašarą nubraukti, ir tyloje pastovėti, tremties baisumus prisiminti.

Erdviame paviljone neseniai buvo pastatytas ir gyvulinis vagonas – toks pat, kokiais į nežinią buvo tremiami lietuviai. Juk iš Anykščių geležinkelio stoties į Panevėžį ir Švenčionėlius ne kartą riedėjo ešelonai su tremiamais žmonėmis. O ten iš „siauruko“ nelaimingieji buvo sugrūdami į kitus gyvulinius vagonus, kurie riedėjo jau plačiais geležinkelio bėgiais į „plačiąją tėvynę“...

Į tą anykštėnų muziejinių parengtą vagoną galima įlipti ir ilgėliau pabūti, apsižvalgyti. Ant sienų iškabinti stendai su nuotraukomis, bylojančiomis apie tas rūščias tremties dienas, skaudų tremtinių likimą. Ant vieno stendo užrašas iškalbingai byloja: „Mes pakelsim kančias, ir kaitras, ir speigus...“ Ant galinės vagono sienos didelėje fotografijoje – Nukryžiuotojo atvaizdas. Į tremtį, į nežinią lietuviai važiavo meldamiesi, giedodami šventas giesmes, jie neprarado vilties, tikėjimo išlikti, sugrįžti į gimtinę... Ant sienos šalia tremtinių vagono įrengta muziejinė ekspozicija, pasakojanti apie tas baisiasias tremčių dienas, išvežtųjų žmonių kančias. Tokias nuotraukas apžiūrint neįmanoma nesijaudinti, nepergyventi. Kaip ir skaitant tremiamų žmonių laiškus, išmestus pro gyvulinių vagonų plyšius. Rengiant ekspoziciją, tie laišukai buvo per fotografuoti, padidinti. Laiškuose – liūdesys dėl paliekamos Tėvynės, artimųjų, nerimas dėl ateities, nežinomybė, atsisveikinimo žodžiai... Jaunajai kartai, negalėjusiai patirti tremties bausmų – tai labai vaizdinga, išraiškina tautos istorijos pamoką. Na, o buvusiems tremtiniais ir politkaliniams šios ekspozicijos apžvalgimas dar kartą primena tą baisųjį laikmetį, savo patirtus išgyvenimus, artimų žmonių netektis kažkur Sibiro, Altajaus ar Kazachstano toliuose. Čia galima pasiklausyti ir patriotinių tremtinių dainų, ir įrašytų į kompaktinius diskus tremties brolių bei seserų prisiminimų...

Vytautas BAGDONAS
Autoriaus nuotraukos.

Ramintos Žukauskaitės namo maketas iš putplasčio labiausiai stebino languose sukurtomis miniatiūrinėmis figūromis.